

Raport z konsultacji społecznych projektu "Ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją programu 'Za życiem' w ramach konferencji konsultacyjnej projektu "Konsultacje +" (17.05) na potrzeby procesu legislacyjnego

Projekt „Konsultacje +” jest realizowany przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w partnerstwie z Caritas Polska. Źródłem finansowania projektu są środki Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Osi II pn. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działania 2.16, Usprawnienie procesu stanowienia prawa.

W projekcie przewidziane są różnorodne formy konsultacji. W ramach konsultacji pośrednich zrealizowane zostaną badania fokusowe oraz ogólnopolski sondaż postaw. W ramach konsultacji bezpośrednich konsultacjom poddany będzie projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych oraz projekty innych istotnych rozwiązań dotyczących osób z niepełnosprawnością (projekt z 27 marca 2017 roku Ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją programu „Za życiem”, programy Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej dotyczące m.in. opieki wytchnieniowej oraz wsparcia dla osób z autyzmem). Program konsultacji przewiduje 2 konferencje ogólnopolskie i 16 konferencji regionalnych z elementami debat eksperckich oraz pracy warsztatowej wszystkich uczestników. Ponadto odbędą się 32 otwarte spotkania robocze w społecznościach lokalnych.

Podczas konferencji inauguracyjnej konsultowano projekt z 27 marca 2017 roku „Ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją programu „Za życiem” oraz założenia programu MRPiPS ws. opieki wytchnieniowej. Zrealizowano moderowaną debatę ekspercką oraz warsztaty poświęcone 1. Mieszkalnictwu chronionemu, 2. Wsparciu opiekunów osób niepełnosprawnych na rynku pracy, 3. Założeniom programu opieki wytchnieniowej.

W ramach moderowanej debaty eksperckiej zarysowano szerszy kontekst proponowanych zmian legislacyjnych. Tematy wystąpień dotyczyły samodzielności osoby z niepełnosprawnością, sytuacji rodziny przyjmującej dziecko z niepełnosprawnością (własne bądź powierzone w pieczy zastępczej) oraz doświadczeń wsparcia osób z niepełnosprawnością w mieszkaniach chronionych. Uczestnicy wskazywali na różnorodne ograniczenia dotyczące

sfery organizacyjnej i finansowej z jednej strony wspierania osób niepełnosprawnych w samodzielności (tam gdzie jest ona możliwa) jak i opieki nad osobami niepełnosprawnymi (gdy jest ona konieczna). Ważnym aspektem podkreślonym przez dyskutantów było postrzeganie działań osób z niepełnosprawnością i działań wobec tych osób w kontekście procesu. Pojedyncze rozwiązania mogą być sensowne, natomiast wyzwaniem dla lokalnej i państwowej polityki społecznej jest tworzenie rozwiązań kompleksowych. W tym kontekście dyr. Mirosław Przewoźnik wskazywał, że ambicją twórców programu „Za życiem” jest spojrzenie całościowe na ogół problemów związanych z niepełnosprawnością od momentu świadomości, że oczekiwany nowy człowiek może napotkać na swojej drodze większe niż inni trudności.

Prelegenci zgodzili się co do oceny, iż pożądaną zmianą jaka byłaby odpowiedzią na podstawowe potrzeby środowiska ON byłaby zmiana mentalna wśród pracowników administracji w podejściu do osób niepełnosprawnych, jak również w samorządzie, gdzie nie zawsze chętnie podchodzi się do poruszanej tematyki. Jednakże w toku dyskusji zostały przywołane również dobre praktyki i oprócz „systemu stargardzkiego” wymieniono Milicz, Rymanów i Stróże. Poruszony został również temat potrzeby pracy nad zmianą postrzegania rodziny, wsparcia rodziny, zmian postaw w rodzinie wokół osób niepełnosprawnych i postaw samych osób z niepełnosprawnością. Program Za życiem wydaje się sprzyjać temu, aby poczynając od pierwszych chwil dowiedzenia się o dziecku z niepełnosprawnością doświadczyć wsparcia pracowników służby zdrowia, otrzymać pomoc psychologa, uzyskać pierwszeństwo w dostępie do świadczeń.

Jak wybrzmiało w dyskusji, to nie od zamożności gmin, ale w dużej mierze od podejścia i wspólnej pracy zależy czy system wsparcia będzie rozwijał się efektywnie. Przykładem tego niech będą powstałe na ścianie wschodniej Środowiskowe Domy Samopomocy oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej. Prelegenci wskazywali również na pozytywny aspekt braku hermetyczności podczas projektowania ośrodków wsparcia, czego przykładem niech będzie wspomniany „system stargardzki”, w którym przepływ uczestników ŚDS i WTZ ma miejsce w sposób odpowiedni do potrzeb. Ośrodki te powinny być projektowane w sposób kompleksowy i działać w systemie kompatybilnym.

Dużą nadzieję pokłada się w skłonieniu lokalnych środowisk do inwestowania w zaspakajanie potrzeb, dostrzegania i rozwiązywania problemów będących konsekwencjami

niepełnosprawności poprzez uwrażliwienie i edukację ludzi, którzy podjęli się wsparcia środowisk osób z niepełnosprawnością.

W ramach konsultacji społecznych podczas konferencji zgłoszono szereg wniosków i opinii dotyczących proponowanych zmian. Szeroki wachlarz opinii uczestników konferencji uzyskano przede wszystkim na temat mieszkalnictwa chronionego oraz wsparcia opiekunów ON na rynku pracy ze względu na poświęcenie tym zagadnieniom części warsztatowej konferencji.

W toku konsultacji przedstawiono jeden kompleksowy projekt zmian zapisów dotyczących mieszkalnictwa chronionego, który załączamy¹. Inne uwagi i opinie przedstawiamy poniżej obok tekstu odnośnych fragmentów projektu ustawy. Dla większej czytelności uwagi wniesione w toku konsultacji zaznaczono *kursywą*.

Art. 1. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, 1583, 1948 i 2174 oraz z 2017 r. poz. 38 i 60):

2) w art. 53:

a) ust. 2-4 otrzymują brzmienie:

„2. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub opóźniającą albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.

3. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia, prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspomagane.

Postulowano by zmienić OPP na ‘organizację pozarządową’ względnie ‘organizację prowadzącą działalność pożytku publicznego’.

Uczestnicy konsultacji wnosili uwagi dotyczące wątpliwości terminologicznych i możliwej niespójności zapisów z „Wytocznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 z dnia 24.

¹ Załącznik nr 1, projekt autorstwa dr Agnieszki Dudzińskiej.

października 2016 roku (dalej: Wytyczne). Tekst wytycznych w rozdziale 3 przewiduje pkt. 8 *Mieszkanie chronione*, o którym mowa w art. 53 ustawy o pomocy społecznej oraz pkt. 9 – *Mieszkanie wspomagane – usługa społeczna świadczona w społeczności lokalnej (...)* w formie mieszkania: a) *treningowego (...)* b) *wspomagane (...)*.

Zdaniem uczestników dyskusji klasyfikacja z Wytycznych przyjęła się i jest stosowane w szeregu projektów konkursowych dotyczących innowacyjnych rozwiązań w obszarze włączenia społecznego, które zostały już skierowane do realizacji. Proponowana w nowelizacji zmiana budzi w tej sytuacji wątpliwości.

Podkreślano przy tym, charakter 'mieszkania wspomagane' jako usługi społecznej oraz potrzebę istnienia formy wsparcia o niższym stopniu standaryzacji niż obecne 'mieszkanie chronione'. Zgodnie przedstawionym tokiem myślenia usługa mieszkania chronionego mogłaby być również świadczona we własnym lokalu ON.

4. Celem wsparcia udzielanego w mieszkaniu chronionym treningowym jest umożliwienie prowadzenia samodzielnego życia w środowisku lokalnym.”,

b) dodaje się ust. 5-15 w brzmieniu:

„5. W mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie sprawności w zakresie samoobsługi, samodzielności życiowej, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną.

6. Mieszkanie chronione wspomagane przeznaczone jest dla osoby niepełnosprawnej lub osoby w podeszłym wieku.

7. Celem wsparcia udzielanego w mieszkaniu chronionym wspomagany jest utrzymanie lub rozwijanie samodzielności osoby na poziomie jej możliwości.

8. W mieszkaniu chronionym wspomagany zapewnia się usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych, dostosowane do możliwości psychofizycznych osoby.

9. Decyzję o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym wydaje się osobom pełnoletnim na czas określony.

Uczestnicy konsultacji postulowali rozszerzenie możliwości korzystania ze wsparcia na osoby niepełnoletnie (powoływano się przy tym na doświadczenia zagraniczne).

10. W stosunku do osób, które posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, a także w szczególnie uzasadnionych przypadkach w stosunku do innych osób, może być wydana decyzja o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym wspomagany na czas nieokreślony.

Postulowano dodanie w pierwszym zdaniu słów 'lub umiarkowanym' powołując się m. in. Na ulotkę reklamującą program 'Za życiem'.

Uczestnicy wyrazili niepokój dotyczący finansowania pobytu na czas nieokreślony.

Pojawił się głos o potrzebie wsparcia również dla osób bezdomnych (choć raczej w mieszkaniach treningowych) zwracający uwagę, że często nie mają one orzeczeń.

11. Decyzja o skierowaniu osoby do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym wydawana jest po dokonaniu uzgodnień pomiędzy pracownikiem socjalnym jednostki organizacyjnej pomocy społecznej prowadzącej mieszkanie chronione a osobą ubiegającą się o skierowanie do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym lub jej przedstawicielem ustawowym.

Postulowano włączenie w proces decyzyjny podmiotu prowadzącego mieszkanie/mieszkania chronione (organizacji pozarządowej).

12. Uzgodnienia, o których mowa w ust. 11, mają formę pisemną i dotyczą:

- 1) celu pobytu;
- 2) okresu pobytu;
- 3) rodzaju i zakresu świadczonego wsparcia;
- 4) odpłatności osoby korzystającej ze wsparcia;
- 5) sposobu zgłaszania lub usprawiedliwiania nieobecności w mieszkaniu chronionym;
- 6) zasad i sposobu realizacji programu usamodzielniania osoby lub programu wspierania osoby.

13. Wsparcie świadczone w mieszkaniu chronionym nie stanowi zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób lub rodzin.

14. Do mieszkania chronionego nie mogą być kierowane osoby wymagające całodobowej pomocy i usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.

W toku dyskusji sugerowano wykreślenie lub modyfikację tego punktu. Podkreślano ograniczający charakter takiego zapisu.

Padło również pytanie czy DPSy mogłyby tworzyć mieszkania chronione dla swoich podopiecznych.

15. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, minimalne standardy usług świadczonych w mieszkaniach chronionych oraz minimalne standardy pomieszczeń w mieszkaniu chronionym, kierując się potrzebą zapewnienia właściwych usług i pomocy oraz uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości psychofizyczne osób kierowanych do mieszkania chronionego odpowiedniego rodzaju.”;

W odniesieniu do tego punktu podkreślano niebezpieczeństwo standaryzacji nie uwzględniającej rodzaju i stopnia niepełnosprawności (np. wymogi dostosowania do niepełnosprawności ruchowej mieszkań przeznaczonych dla autystów). Wskazywano, że bariery architektoniczne niekorzystne dla niepełnosprawnych ruchowo mogą mieć walor terapeutyczny dla autystów.

Dodatkowe uwagi dotyczące mieszkalnictwa zgłoszone w czasie konsultacji/warsztatów:

- *Postulat by starsi rodzice i dzieci nie były rozdzielane przy kierowaniu do mieszkań chronionych. Wydaje się jednak to postulat utopijny – w toku dyskusji wybrzmiał argument mówiący o prawie dorosłych osób niepełnosprawnych do usamodzielniania oraz mieszkalnictwo nie może być filią DPS-ów. Wydaje się więc, że dla osób starszych z dziećmi niepełnosprawnymi powinien być system asystentury mocno rozwinięty aniżeli kwestie mieszkań chronionych czy wspomaganych.*
- *Niepokojące jest dla odbiorców, że znowu nie ma rozróżnienia na specyficzne niepełnosprawności. Posługiwanie się jakimiś średnimi powoduje, że są grupy niepełnosprawności które przestają się „opłacać” (głównie autyści wymagają bardzo drogiego wsparcia). Już teraz istnieje podskórne zjawisko „castingów do WTZ czy ZAZ” gdzie przyjmowane są osoby tańsze w obsłudze.*
- *Postulat skreślenia wymogu 3 osób w mieszkaniu.*
- *Przydzielanie prowadzenia mieszkań chronionych w drodze konkursu ofert przez gminy jest pomyłką w tym sensie, że to są formy wsparcia wieloletnie i nie można po 2 latach powiedzieć, że konkurs wygrała inna organizacja i teraz ma innych swoich podopiecznych. Kwestia ciągłości współpracy z podmiotem prowadzącym mieszkalnictwo bardzo istotna. To uwiarygadnia te organizacje ale też pozwala im robić dobra jakość swojej oferty. Nie pracują przecież z osobami „łatwymi”, których dysfunkcje są możliwe do wyeliminowania czy szybkiej zmiany.*

- *Ważne by w tzw. miejscach interwencyjnych domach chronionych nie łączyć osób ze schorzeniami które będą sobie przeszkadzać - przykład autysta i depresant lub niepełnosprawny intelektualnie (krzyżący, głośny)*
- *Brakuje prawnej możliwości by gdy odejdzie rodzic dziecka niepełnoprawnego posiadający mieszkanie – mógł je formalnie (notarialnie) przekazać do zasoby gminy. BY w tym mieszkaniu jego dziecko mogło spokojnie funkcjonować wraz z opieką a niejako w zamian gmina zyska po śmierci tej osoby mieszkanie które mogłoby być mieszkaniem chronionym dla kolejnych potrzebujących. Powinna być stworzone prawnie taka możliwość.*

Art. 2. W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 w ust. 1:

a) po pkt 16a dodaje się pkt 16b w brzmieniu:

„16b) opiekunie osoby niepełnosprawnej – oznacza to członków rodziny, w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. poz. 1860), opiekujących się dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji lub osobą niepełnosprawną ze znacznym stopniem niepełnosprawności;”

Ustawa wyłącza z grona beneficjentów wsparcia osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej o ile nie są opiekunami prawnymi. Postulat zmiany ustawy „Za życiem” w tym zakresie.

b) po pkt 21b dodaje się pkt 21c w brzmieniu:

„21c) poszukującym pracy absolwencie – oznacza to poszukującą pracy osobę, która w okresie ostatnich 48 miesięcy ukończyła szkołę lub uzyskała tytuł zawodowy;”

2) w art. 46:

a) w ust. 1:

– pkt 1 i 1a otrzymują brzmienie:

„1) zrefundować podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego lub

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 691, 868, 1265, 1579, 1860, 1940, 1984, 2138 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 38 i 60.

skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia;

- 1a) zrefundować osobie fizycznej, osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, zamieszkującej lub mającej siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będącej posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 617 i 1579) lub prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2032 i 2048 oraz z 2017 r. poz. 60 i 528) lub w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1888, 1926, 1933, 1948 oraz z 2017 r. poz. 60), zatrudniającym w okresie ostatnich 6 miesięcy, w każdym miesiącu, co najmniej jednego pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy, koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego lub dla skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, zwanych dalej „producentem rolnym”;

– po pkt 1a dodaje się pkt 1b i 1c w brzmieniu:

- „1b) zrefundować żłobkom lub klubom dziecięcym tworzonym i prowadzonym przez osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, o których mowa w przepisach o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, zwanych dalej „żłobkiem lub klubem dziecięcym” koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, związanego bezpośrednio ze sprawowaniem opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi lub prowadzeniem dla nich zajęć, dla skierowanego bezrobotnego, skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub skierowanego poszukującego pracy absolwenta, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia;

Uczestnicy konsultacji postulowali objęcie analogicznymi zapisami osoby sprawujące opiekę nad dorosłymi ON, w tym w zakresie samozatrudnienia przy opiece nad członkami rodziny oraz zatrudnienia w instytucjach opiekuńczo-rehabilitacyjnych.

- 1c) zrefundować podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych, zwanemu dalej „podmiotem świadczącym usługi rehabilitacyjne”, koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, związanego bezpośrednio ze świadczeniem usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych, dla skierowanego bezrobotnego, skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub skierowanego poszukującego pracy absolwenta, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia;”

Uczestnicy konsultacji krytycznie odnieśli się do konstrukcji czyniącej pracodawcę beneficjentem pomocy. W rezultacie wzmocnia to pozycję pracodawcy względem opiekuna ON.

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- „2) przyznać bezrobotnemu lub poszukującemu pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do niej po jej założeniu, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia.”

- b) po ust. 2a dodaje się ust. 2b-2d w brzmieniu:

„2b. Podmiot prowadzący działalność gospodarczą, niepubliczne przedszkole, niepubliczna szkoła i producent rolny, który otrzymał refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, jest obowiązany dokonać zwrotu, na zasadach określonych w ust. 2, jeżeli zatrudniał na utworzonym stanowisku pracy skierowanego lub skierowanych poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7, co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy łącznie przez okres krótszy niż 24 miesiące albo naruszył inne warunki umowy o refundację.

2c. Żłobek lub klub dziecięcy z miejscami integracyjnymi i podmiot świadczący usługi rehabilitacyjne, który otrzymał refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, o którym mowa w ust. 1 pkt 1b i 1c, jest obowiązany dokonać zwrotu, w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania starosty, otrzymanych środków

proporcjonalnie do okresu, jaki pozostał do 24 miesięcy zatrudnienia, jeżeli zatrudniał skierowaną osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 1b i 1c, na utworzonym stanowisku pracy, co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy łącznie przez okres krótszy niż 24 miesiące. W przypadku naruszenia innych warunków umowy o refundację, ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2d. Przepis ust. 2c stosuje się odpowiednio do przedsiębiorcy będącego opiekunem osoby niepełnosprawnej, który otrzymał refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.”,

Postulowano umożliwienie zawieszenia prowadzonej działalności gospodarczej.

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Osoba, która otrzymała z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu żłobka lub klubu dziecięcego z miejscami integracyjnymi lub polegającej na świadczeniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych, lub poszukujący pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, który otrzymał z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej jest obowiązany dokonać zwrotu, w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania starosty, otrzymanych środków proporcjonalnie do okresu jaki pozostał do 12 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli prowadził działalność gospodarczą przez okres krótszy niż 12 miesięcy. W przypadku naruszenia innych warunków umowy dotyczących przyznania tych środków, ust. 3 stosuje się odpowiednio.”,

d) ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4. W przypadku niewywiązania się z obowiązku, o którym mowa w ust. 2, 2b-3a, dochodzenie roszczeń z tytułu zawartej umowy następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

5. Przeciętne wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1-1b, jest przyjmowane w wysokości obowiązującej w dniu zawarcia umowy z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą, żłobkiem lub klubem dziecięcym, niepublicznym przedszkolem, niepubliczną szkołą, producentem rolnym, bezrobotnym, absolwentem centrum integracji społecznej, absolwentem klubu integracji społecznej lub poszukującym pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7.”,

e) ust. 5b-6a otrzymują brzmienie:

„5b. Podmiot prowadzący działalność gospodarczą, żłobek lub klub dziecięcy, niepubliczne przedszkole, niepubliczna szkoła, producent rolny, bezrobotny, absolwent centrum integracji społecznej, absolwent klubu integracji społecznej, poszukujący pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, ubiegający się o przyznanie środków, o których mowa w ust. 1-1b, składa oświadczenie o niekaralności za przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 i 2138 oraz z 2017 r. poz. 244) lub ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2016 r. poz. 1541), w okresie 2 lat przed wystąpieniem z wnioskiem o przyznanie środków.

6. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe warunki i tryb dokonywania refundacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1-1c oraz ust. 1a,

2) szczegółowe warunki i tryb przyznawania osobom, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 1b, jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, o których mowa w ust. 1 pkt 2,

3) formy zabezpieczenia zwrotu otrzymanej refundacji lub środków na podjęcie działalności gospodarczej, w przypadku niedotrzymania warunków umowy dotyczącej ich przyznania

– mając na względzie zwiększenie mobilności oraz poziomu zatrudnienia bezrobotnych, poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7, poszukujących pracy absolwentów, racjonalne gospodarowanie środkami Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy de minimis w przypadku refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy oraz w przypadku pomocy przyznawanej w postaci jednorazowej wypłaty środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa dotyczących podjęcia takiej działalności.

6a. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe warunki i tryb przyznawania osobom, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 1b jednorazowo środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych,

2) formy zabezpieczenia zwrotu środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, w przypadku niedotrzymania warunków umowy dotyczącej ich przyznania

– mając na względzie zwiększenie mobilności oraz poziomu zatrudnienia bezrobotnych, poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7, poszukujących pracy absolwentów racjonalne gospodarowanie środkami Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy de minimis w przypadku pomocy przyznawanej osobom określonym w ust. 1 pkt 2 i ust. 1b w postaci jednorazowej wypłaty środków na rozpoczęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych.”;

3) w art. 49 w pkt 6 na końcu dodaje się przecinek i dodaje się pkt 7 w brzmieniu:

„7) poszukującym pracy niepozostającym w zatrudnieniu opiekunom osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów”;

Uczestnicy konsultacji postulowali umożliwienie podjęcie zatrudnienia osobom pobierającym ww. zasiłki np. w formule „złotówka za złotówkę”.

4) po art. 51 dodaje się art. 51a w brzmieniu:

„Art. 51a. 1. Starosta może zawrzeć umowę, na podstawie której refunduje pracodawcy lub przedsiębiorcy przez okres do 6 miesięcy część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne za skierowanych bezrobotnych opiekunów osoby niepełnosprawnej, zatrudnionych co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz kwoty połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującej w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. Przepisy art. 51 ust. 5-9 stosuje się odpowiednio.
 3. Pomoc jest udzielana zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis.”;
- 5) po art. 60a dodaje się art. 60aa w brzmieniu:
- „Art. 60aa. 1. Starosta może, na podstawie zawartej umowy, przyznać pracodawcy lub przedsiębiorcy grant, o którym mowa w art. 60a ust. 1, za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego opiekuna osoby niepełnosprawnej.
 2. Grant przysługuje w kwocie określonej w umowie zawartej ze starostą, nie wyższej jednak niż 12-krotność minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dniu zawarcia umowy, za każdego skierowanego bezrobotnego opiekuna osoby niepełnosprawnej.
 3. Przepisy art. 60a ust. 2 i 4-9 stosuje się odpowiednio.”;
- 6) po art. 61a dodaje się art. 61aa w brzmieniu:
- „Art. 61aa. Poszukujący pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, może korzystać na zasadach takich jak bezrobotny z następujących usług rynku pracy lub instrumentów rynku pracy:
- 1) pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego;
 - 2) szkoleń;
 - 3) stażu;
 - 4) prac interwencyjnych;
 - 5) przygotowania zawodowego dorosłych;
 - 6) badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3;
 - 7) studiów podyplomowych;
 - 8) szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową;
 - 9) bonu na zasiedlenie;
 - 10) bonu szkoleniowego;
 - 11) bonu stażowego.”;

Uczestnicy konsultacji postulowali umożliwienie opiekunom ON dostępu do usług rynku pracy w zgodzie z powyższym zapisem, w tym także osobom pobierającym świadczenia pielęgnacyjne, aby umożliwić im podniesienie kwalifikacji i znalezienie pracy.

- 7) w art. 61e:
- a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1) pożyczki na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego lub poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, w tym skierowanych przez powiatowy urząd pracy, podmiotom, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 1a oraz ust. 1a;”,
 - b) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
 - „1a) pożyczki na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego, poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub poszukującego pracy absolwenta, w tym skierowanych przez powiatowy urząd pracy:
 - a) żłobkom lub klubom dziecięcym na utworzenie stanowiska pracy związanego bezpośrednio ze sprawowaniem opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi lub prowadzeniem dla nich zajęć,
 - b) podmiotom świadczącym usługi rehabilitacyjne na utworzenie stanowiska pracy związanego bezpośrednio ze świadczeniem usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych;”,
 - c) w pkt 2:
 - lit. b otrzymuje brzmienie:
 - „b) poszukującym pracy absolwentom;”,
 - w lit. c średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. d w brzmieniu:
 - „d) poszukującym pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7;”;
- 8) w art. 61h:
- a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
 - „1a. Pożyczka na utworzenie stanowiska pracy dla poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, oraz na utworzenie stanowiska pracy, o którym mowa w art. 61e pkt 1a jest udzielana na podstawie umowy, zawieranej na wniosek podmiotu, po przedstawieniu kosztorysu dotyczącego tworzonego stanowiska pracy, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej niż określona w ust. 1, proporcjonalnej do wymiaru czasu pracy na danym stanowisku, nie mniejszym niż połowa wymiaru czasu pracy.”,
 - b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:

„2a. Oprocentowanie pożyczki na utworzenie stanowiska pracy, o którym mowa w art. 61e pkt 1a jest stałe i wynosi, w skali roku, 0,1 stopy redyskonta weksli przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski.

2b. Przepis ust. 2a stosuje się odpowiednio do przedsiębiorcy będącego opiekunem osoby niepełnosprawnej.”;

9) w art. 61i dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Oprocentowanie pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu żłobka lub klubu dziecięcego z miejscami integracyjnymi lub polegającej na świadczeniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych, a także pożyczki dla poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7, jest stałe i wynosi, w skali roku, 0,1 stopy redyskonta weksli przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski.”;

10) w art. 61k wstęp do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Pożyczka na utworzenie stanowiska pracy może zostać udzielona podmiotom, o których mowa w art. 61e pkt 1 i 1a:”;

11) w art. 61m ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Formą zabezpieczenia spłaty i zwrotu udzielonych pożyczek, o których mowa w art. 61e pkt 1, 1a i 2, jest weksel własny in blanco i poręczenie dwóch osób fizycznych.”;

12) art. 61n otrzymuje brzmienie:

„Art. 61n. Podstawą rozliczenia pożyczek, o których mowa w art. 61e pkt 1, 1a i 2, są opłacone faktury lub inne równoważne dokumenty księgowe.”;

13) w art. 61o:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu:

„1a. Pożyczkobiorca jest obowiązany dokonać zwrotu niespłaconej kwoty pożyczki na utworzenie stanowiska pracy, o którym mowa w art. 61e pkt 1a, pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu żłobka lub klubu dziecięcego z miejscami integracyjnymi lub na świadczeniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych, w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia wezwania do jej zwrotu, proporcjonalnie do okresu, jaki pozostał do 12 miesięcy zatrudnienia na utworzonym stanowisku pracy lub prowadzenia

działalności gospodarczej, jeżeli zatrudniał na utworzonym stanowisku lub prowadził działalność gospodarczą przez okres krótszy niż 12 miesięcy. Ust. 2 i 3 nie stosuje się.

1b. Przepis ust. 1a stosuje się odpowiednio do pożyczkobiorcy będącego poszukującym pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, któremu udzielono pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej oraz do przedsiębiorcy będącego opiekunem osoby niepełnosprawnej, któremu udzielono pożyczki na utworzenie stanowiska pracy.”,

b) po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. W przypadku śmierci pożyczkobiorcy, ust. 2 i 3 nie stosuje się.”;

14) w art. 61v pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) przekazywanie, na wnioski starostów, informacji o wynikach monitorowania zatrudnienia przez wymagany okres, bezrobotnych, poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7 lub poszukujących pracy absolwentów, skierowanych przez powiatowe urzędy pracy u pożyczkobiorców, na utworzonych stanowiskach pracy.”;

15) w art. 61w pkt 1- 4 otrzymują brzmienie:

„1) opiniowaniu wniosków o udzielenie pożyczki na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego, poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7 lub poszukującego pracy absolwenta, skierowanych przez powiatowy urząd pracy, pod względem możliwości danego urzędu pracy w zakresie skierowania bezrobotnych, poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7 lub poszukujących pracy absolwentów, posiadających kwalifikacje niezbędne do wykonywania pracy na planowanym do utworzenia stanowisku pracy;

2) wydawaniu zaświadczeń potwierdzających posiadanie statusu bezrobotnego lub poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, przez osoby ubiegające się o pożyczkę na podjęcie działalności gospodarczej;

3) kierowaniu bezrobotnych, poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7 lub poszukujących pracy absolwentów, na utworzone stanowiska pracy;

4) monitorowaniu, we współpracy z pośrednikami finansowymi, zatrudnienia przez wymagany okres, bezrobotnych, poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7, poszukujących pracy absolwentów, skierowanych przez powiatowe urzędy pracy u pożyczkobiorców, na utworzonych stanowiskach pracy.”;

16) w art. 61x:

a) ust. 1-3 otrzymują brzmienie:

„1. Pożyczkobiorca, któremu została udzielona pożyczka na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego lub poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, skierowanych przez powiatowy urząd pracy, jest obowiązany poinformować, z 14-dniowym wyprzedzeniem, powiatowy urząd pracy oraz pośrednika finansowego o terminie zatrudnienia oraz potwierdzić jego zatrudnienie w terminie 7 dni od dnia zatrudnienia.

2. Pożyczkobiorca, który otrzymał pożyczkę na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego lub poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, skierowanego przez powiatowy urząd pracy, jest obowiązany poinformować powiatowy urząd pracy oraz pośrednika finansowego o rozwiązaniu umowy o pracę ze skierowanym bezrobotnym lub poszukującym pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, nie później niż w terminie 7 dni od dnia jej rozwiązania.

3. W przypadku gdy powiatowy urząd pracy w terminie 30 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w ust. 2, nie skieruje bezrobotnego, poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, spełniającego wymagania utworzonego stanowiska pracy, pożyczkobiorca może zatrudnić na tym stanowisku bezrobotnego, poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, bez skierowania powiatowego urzędu pracy.”;

b) po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do pożyczkobiorcy, któremu została udzielona pożyczka na utworzenie stanowiska pracy, o którym mowa w art. 61e pkt 1a, dla poszukującego pracy absolwenta skierowanego przez powiatowy urząd pracy.”;

17) w art. 66a po ust. 8 dodaje się ust. 8a w brzmieniu:

„8a. W przypadku programu specjalnego kierowanego do poszukujących pracy, o których mowa w art. 49 pkt 7, obejmuje on instrumenty rynku pracy lub usługi rynku pracy określone w art. 61aa; przepis ust. 8 stosuje się odpowiednio.”;

18) w art. 73a po ust. 5a dodaje się ust. 5b w brzmieniu:

„5b. Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 100% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu oraz osobie, o której mowa w ust. 1a, skierowanych do wykonania prac społecznie użytecznych na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych.”;

19) w art. 108 w ust. 1:

a) pkt 13 otrzymuje brzmienie:

„13) refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, o których mowa w art. 46;”;

b) pkt 16a otrzymuje brzmienie:

„16a) grantów, o których mowa w art. 60a i 60aa;”;

c) po pkt 16d dodaje się pkt 16e i 16f w brzmieniu:

„16e) zwrotu części kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z zatrudnieniem bezrobotnych, o których mowa w art. 51a;

16f) kosztów realizacji usług rynku pracy i instrumentów rynku pracy, o których mowa w art. 61aa;”.

Art. 4. 1. Podmioty prowadzące mieszkania chronione w dniu wejścia w życie art. 1 pkt 2, dostosują te mieszkania do wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 15 ustawy zmienianej w art. 1, do dnia 1 stycznia 2019 r.

2. Decyzje o skierowaniu do mieszkania chronionego wydane przed dniem wejścia w życie art. 1 pkt 2 zachowują moc do czasu w nich wskazanego, nie dłużej niż do dnia 1 stycznia 2019 r.

3. Do postępowań o skierowanie do mieszkania chronionego wszczętych a niezakończonych przed dniem wejścia w życie art. 1 pkt 2, mają zastosowanie przepisy art. 53 ustawy, zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Pożądanym byłoby monitoring efektów wdrażanych obecnie projektów innowacyjnych z EFS w zakresie mieszkalnictwa wspomagane, identyfikowanie dobrych praktyk i w związku z powyższym określenie nieco dłuższego terminu granicznego dostosowania przepisów.

Dodatkowe uwagi dotyczące rynku pracy zgłoszone podczas konsultacji/warsztatów

Pożądanym wsparciem poprzez włączenie do ustawy zatrudnienia wspomagane i usług trenera pracy (por. Załącznik nr 2 do raportu, projekt dr Agnieszki Dudzińskiej).

Czynniki utrudniające aktywność zawodową opiekunów osób z niepełnosprawnościami (ON), wskazane przez uczestników warsztatu:

- konstrukcja systemu zabezpieczenia społecznego: brak możliwości łączenia świadczeń pielęgnacyjnych z zatrudnieniem (np. w trybie „złotówka za złotówkę”)

demotywuje opiekunów ON do zatrudnienia (ryzyko utraty dochodu ze świadczeń i utraty pracy; niskie poczucie bezpieczeństwa socjalnego); dyskryminacja opiekunów ON w systemie emerytalnym;

- brak „środowiska przyjaznego rodzinom”: niedostosowania jakości i ilości usług opiekuńczych i zw. z pracami domowymi do zapotrzebowania aktywnych zawodowo rodziców (braki w dostępie do usług opieki nad ON podczas godzin pracy opiekuna), brak dostosowania godzin pracy urzędów i innych instytucji do godzin pracy opiekuna;

- nieprzychylnie postawy pracodawców, niechętnych rozwiązaniom elastycznym a przyjaznym dla opiekunów ON (tj. możliwość łączenia pracy z domu z pracą świadczoną w trybie zadaniowym oraz w miejscu pracy). Brak dobrych wzorów, zwłaszcza w sektorze instytucji publicznych (administracji publicznych) zatrudniania opiekunów, postrzeganych jako mniej wydajni pracownicy;

- utrata kwalifikacji opiekunów ON w wyniku niekiedy długookresowej dezaktywizacji; brak możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych opiekunów ON.

2. Uczestnicy warsztatu mieli trudności z identyfikacją dobrych praktyk, rozumianych jako innowacje o charakterze merytorycznym lub organizacyjnym, w obszarze aktywizacji zawodowej (wskazywano na działalność jednej organizacji pozarządowej w zapewnieniu opieki ON, zatrudnianie opiekunów przez NGO's).

3. Wyniki dyskusji nad poszczególnymi propozycjami resortu w zakresie aktywizacji zawodowej opiekunów ON:

A. Przyjętą definicję beneficjenta wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej (por. str. 30 pkt. 3.5 materiałów informacyjnych, rozdanych uczestnikom konsultacji) uznano za nadmiernie rygorystyczną, wykluczającą wiele kategorii opiekunów ON z możliwego wsparcia. Postulowano o poszerzenie tej definicji o:

- opiekunów ON z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (tzn. przyjąć zapis „... lub konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka....);

- doprecyzować, że wsparcie dotyczy opiekunów dzieci i osób dorosłych,

- umożliwić korzystanie z usług i niektórych instrumentów rynku pracy osobom pobierającym świadczenia pielęgnacyjne, aby umożliwić im podniesienie kwalifikacji i znalezienie pracy.

Rygoryzm definicji skazuje propozycje wsparcia na niepowodzenie w zakresie aktywizacji opiekunów ON (pozorność działań instytucji publicznych).

B. Omawiając pakiet rozwiązań, opisanych w pkt. 3.5.3, 3.5.4 oraz 3.5.5 materiału (s. 32-34), dot. m. in. założenia działalności gospodarczej przez opiekuna ON i zachęcania innych podmiotów do prowadzenia żłobków, klubów dziecięcych i usług rehabilitacyjnych dla dzieci, uczestnicy warsztatu wskazali na:

- konieczne modyfikacje: przyjęcie możliwości zawieszenia działalności gospodarczej (bez konieczności zwrotu środków z dotacji czy pożyczki) oraz uproszczenia i wsparcia przy zakładaniu działalności gospodarczej przez opiekuna ON;

- czynniki warunkujące powodzenie rozwiązania: konieczność monitoringu wdrażanych zmian; wprowadzenie działań przygotowujących zdezaktywizowanych lub nigdy nieaktywnych zawodowo opiekunów na możliwość założenia działalności gospodarczej poprzez system szkoleń lub dostęp do innych usług rynku pracy.

C. Omawiając pakiet rozwiązań zawartych w pkt. 3.5.1 (str. 30-31 materiału), uczestnicy wskazali na:

- słabości rozwiązania: uznano je za rozwiązanie dedykowane dla osób o niższych kwalifikacjach, z pominięciem osób posiadających wysokie kwalifikacje (dla których istotne jest łącznie uelastycznienie czasu, miejsca i warunków świadczenia pracy- stosowanie wielu możliwych rozwiązań); rozwiązanie prowadzi do „odwrócenie ról”: beneficjentami wsparcia stają się pracodawcy a nie pracownicy (por. refundacje dla pracodawców), tymczasem same bodźce ekonomiczne nie spowodują zmian postaw pracodawców;

- konieczne modyfikacje: wprowadzenie zapisów ułatwiających zatrudnianie pracowników „na zastępstwo”; wprowadzenie innego systemu kierowania pieniędzy do pracodawców („bon za opiekuna”); rezygnacja z kwotowego zapisu wysokości miesięcznej refundacji części kosztów poniesionych na wynagrodzenie pracownika;

D. Omawiając pkt 3.4. (str. 29-30) dot. „pomocy w domu” w ramach prac społecznie użytecznych, uczestnicy warsztatu wskazali na:

- niebezpieczeństwo negatywnej selekcji osób pomagających opiekunom w obowiązkach domowych.

E. Uczestnicy warsztatu podnosili też kwestię włączenia innych podmiotów niż instytucje publiczne w działania na rzecz aktywizacji zawodowej (NGO's), konieczność szkolenia kadr urzędów pracy, rozwój ekonomii społecznej jako pola potencjalnej zatrudnienia opiekunów ON.

F. Pojawiała się też propozycja, aby opiekunowie ON mogli samozatrudniać się jako opiekunowie własnych podopiecznych.

Odmienne od wcześniejszych warsztatów zakres miał warsztat dotyczący wstępnych założeń wsparcia opiekunów ON w postaci tzw. opieki wytchnieniowej. Celem warsztatu było przedyskutowanie, w gronie osób zaangażowanych w temat, podstawowych założeń programu.

Wnioski z dyskusji uporządkowano wg rezultatów pracy w małych grupach:

1. Kto powinien korzystać z opieki wytchnieniowej?

Do opieki wytchnieniowej powinni mieć dostęp rodzice/opiekunowie dzieci niepełnosprawnych lub o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Początkowo proponowano, aby był limit wieku ON – do lat 16. Ale stopniowo odchodzono od tego limitu. OW powinni też otrzymywać rodzice/opiekunowie ON w stopniu umiarkowanym i znacznym. Niezależnie od dochodu w rodzinie! W rodzinach o dochodach wyższych niż 1200 zł na osobę można rozważyć częściową odpłatność za OW od rodzin ON, które korzystają z dziennych placówek wsparcia w wymiarze co najmniej 20 godzin tygodniowo.

2. Kto powinien świadczyć usługi?

Usługi w ramach OW powinny świadczyć różne podmioty, ale szczególnie organizacje pozarządowe, które dobrze znają potrzeby ON i ich rodzin, są bardziej elastyczne i otwarte na zmiany niż na przykład administracja. Usługi te mogą też świadczyć ośrodki edukacyjne z odpowiednią bazą – internatami, ośrodki wsparcia dziennego dla ON, środowiskowe domy samopomocy, domy pomocy społecznej, dom rodzinny ON, warsztaty terapii zajęciowej, specjalistyczny ośrodek opieki wytchnieniowej (który mógłby działać na szczeblu powiatowym albo na skalę kilku powiatów). Dla sprawnej realizacji OW potrzebny jest koordynator na poziomie gminy lub powiatu, które będzie znał placówki oferujące taką pomoc i będzie mógł kierować tam rodziny z ON. Potrzebna jest też specjalistyczna placówka dla różnych, bardzo skomplikowanych niepełnosprawności np. dla osób w śpiączce.

3. Wymogi dotyczące kwalifikacji związanych ze świadczeniem usług?

- *Obowiązek odbycia stażu (co najmniej pół roku) w pracy z ON*
- *kwalifikacje związane z prowadzeniem terapii ON*
- *Kwalifikacje zawodowe typu: pielęgniarka, rehabilitant, psycholog, pedagog specjalny, terapeuta*
- *Potrzebne jest doświadczenie związane z pracą z ON lub opieką nad ON*
- *OW mogą świadczyć osoby, które już pracowały w DPS, ŚDS, szpitalach – takie rozwiązania są już praktykowane na skalę lokalną*

Ważne jest dostosowanie wymagań w zakresie kwalifikacji do indywidualnych potrzeb ON

Potrzebne jest też zaświadczenie o niekaralności osób – rodziny które oddają ON pod opiekę w ramach OW powinny znać sytuację opiekuna (czy był karany i za co).

Jednak niezależnie od listy kwalifikacji najważniejsza jest postawa opiekuna, jego nastawienie do osoby niepełnosprawnej i pracy, jaką wykonuje (oddanie, służba, akceptacja trudności itp.) – uczestnicy zgodzili się, że szalenie trudno jest znaleźć takie osoby, coraz trudniej.

4. Jakie przyczyny mogą być podstawą przyznania usługi?

Jest wiele różnych przyczyn, m.in.

- *Zmęczenie psychiczne i/lub fizyczne rodziców, opiekunów ON, którzy zwykle 24 godziny na dobę są przy swoim dziecku.*
- *Potrzeba łączenia pracy zawodowej z opieką nad dzieckiem*
- *Choroba opiekuna (w tym długotrwała, pobyt w szpitalu)*
- *Niezdolność rodzica, opiekuna do opieki nad ON ze względu na swój wiek, niedołążność*
- *Odciążenie rodzica w codziennych obowiązkach*
- *Przeciwdziałanie izolacji społecznej rodziców, opiekunów – umożliwienie im aktywności społecznej czy kulturalnej poza domem, miejscem opieki (np. żeby mogli wyjść na imieniny)*
- *Zastępstwo w ramach opieki wychowawczej dodaje sił. Gdy opiekunowie otrzymują wsparcie psychiczne, przeciwdziała to ich wypaleniu, dzięki temu dłużej mogą być w stanie służyć, opiekować się ON.*
- *Wzmacnianie samodzielności ON, gdy musi zostać z nową osobą (opiekunem w ramach OW) i przyzwyczajanie ON do sytuacji oddzielenia od rodziców*
- *Możliwość nawiązania ON relacji z rówieśnikami, otworzenie na nowe doświadczenia, sytuacje*
- *OW pomaga w sytuacjach, gdy rodzic, opiekun ON nie ma możliwości wykonywania codziennych czynności, obowiązków – np. gotowanie obiadu, pranie itp.*

- *OW jest szczególnie potrzebna, gdy w rodzinie jest więcej niż jedno dziecko niepełnosprawne.*

5. Jakie mogą być formy realizacji usługi?

OW może mieć różne formy:

- *Przejęcie opieki całodobowej nad ON na okres kryzysowy jej opiekuna (choroba, nagły wypadek itp.);*
- *Dowóz dzieci do placówek świadczących wsparcie;*
- *Zastąpienie opiekuna na czas wykonywania jego czynności życiowych (wizyta u lekarza, potrzeby osobiste, udział w kulturze);*
- *Pomoc w pracach domowych i opiekuńczych*
- *Różnorodne formy wypoczynku i rehabilitacji dla rodziców/opiekunów ON*
- *Ulga w finansowaniu samochodu dla rodziców/opiekunów ON*
- *Dodatkowy opiekun na turnusie rehabilitacyjnym.*

6. Docelowo ile powinno być godzin opieki wytchnieniowej na 1 ON?

Planowane 120 godzin OW rocznie na osobę niepełnosprawną to zdecydowanie za mało w stosunku do potrzeb. Nie wystarcza na przykład na to, aby opiekun ON mógł pojechać do sanatorium – na ten cel potrzeba co najmniej 504 godziny (3 tygodnie)

7. Propozycje podziału środków na gminy

Program finansowany z budżetu państwa ma być przekazywany do wojewodów, a stamtąd do gmin i do organizacji pozarządowych – na tym poziomie: zbieranie informacji o osobach niepełnosprawnych, realizacja wniosków o OW, rozdzielanie środków. Na szczeblu powiatowym powinna być koordynacja działań.

Zagrożenia związane z OW:

- *Spoločności i rodziny ON nie są przygotowane pod względem infrastruktury oraz nieprzygotowane mentalnie.*
- *Zbyt mały próg dochodowy*

- *Trudno znaleźć odpowiednią osobę – opiekuna ON z odpowiednimi kwalifikacjami*
- *finansowanie OW, duże koszty z tym związane*
- *Problem ze znalezieniem asystentów*
- *zbyt niskie planowane wynagrodzenia dla opiekunów. 20 zł to za mało (stawka rynkowa wynosi 35 zł)*
- *W miastach łatwiej o opiekę i potrzebne wsparcie. A w mniejszych miejscowościach jest to poważny problem.*
- *Wsparcie ON droższe niż limity z NFZ, więc rodziny ON są i tak bardzo obciążone finansowo.*
- *Miejsce niepełnosprawnych dzieci w systemie edukacji – tu problemy*

Korzyści związane z OW

- *Dostęp rodzin o wyższych dochodach niż 1200 zł na osobę w rodzinie do usług niedostępnych na rynku.*
- *Elastyczność, otwartość OW – tę formę wsparcia mogą świadczyć osoby o różnych doświadczeniach. OW daje możliwość odpowiadania na indywidualne potrzeby ON.*

